

10.02

CZWARTEK, GODZ. 19.00, SALA CZERWONA

Stradivari Quartet

Xiaoming Wang – I skrzypce
Maya Kadosh – II skrzypce
Lech Antonio Uszyński – altówka
Maja Weber – wiolonczela

Program

Bedřich Smetana (1824–1884)

I Kwartet smyczkowy e-moll „Z mojego życia” [30']

- I. Allegro vivo appassionato*
- II. Allegro moderato à la Polka*
- III. Largo sostenuto*
- IV. Vivace*

Johannes Brahms (1833–1897)

III Kwartet smyczkowy B-dur op. 67 [31']

- I. Vivace*
- II. Andante*
- III. Agitato (Allegretto non troppo)*
- IV. Poco allegretto con variazioni*

Serdecznie zapraszamy na koncert kameralny w wykonaniu Stradivari Quartet! Ten założony w 2007 roku zespół występował już na wielu międzynarodowych scenach, m.in. w wiedeńskim Konzerthaus, hamburskiej Elbphilharmonie czy w londyńskiej Wigmore Hall. Od 2017 roku artyści związani są kontraktem nagraniowym z renomowaną firmą RCA Red Seal. Choć oba dzieła, które znalazły się w programie, reprezentują epokę romantyzmu, to są to utwory kompletnie od siebie różne, tak jak odmienni byli ich autorzy, realizujący w swojej twórczości zupełnie inne założenia.

Bedřich Smetana uważany jest za ojca muzyki czeskiej. Rozgłos i uznanie przyniosły mu przede wszystkim opery, takie jak *Prodaná nevěsta* (*Sprzedana narzeczoną*) czy *Dalibor* oraz cykl poematów symfonicznych *Má vlast* (*Moja ojczyzna*). W lutym 1868 roku jako dyrygent Teatru Tymczasowego w Pradze wykonał po raz pierwszy w tym mieście *Halkę* Stanisława Moniuszki. Podobnie jak inni kompozytorzy tworzący w nurcie narodowym, także czeski artysta chętnie pisał dzieła programowe. Muzyka była dla niego opowieścią, w którą wplatał elementy zaczerpnięte z czeskiej muzyki ludowej, literatury lub z własnej biografii. Nie inaczej jest w przypadku autobiograficznego *I Kwartetu smyczkowego e-moll* „Z mojego życia”. Dzieło powstało w 1876 roku, kiedy to stan zdrowia kompozytora zaczął się gwałtownie pogarszać. W tym trudnym momencie swojego życia Smetana rozpoczął rozrachunek z przeszłością, a swoje myśli i uczucia przekształcił w dźwięki kwartetu, do którego załączył autorski komentarz. Część pierwsza, z rozbudowanym solo altówki na początku, przedstawia pełną optymizmu młodość artysty, zawiera jednak także niejasne przeczucie przyszłych nieszczęść. W ogniu drugim usłyszymy rytm polki – czeskiego tańca ludowego. W środkowym fragmencie kompozytor ponownie wyeksponował dźwięk altówki, kazał też grać temu instrumentowi *quasi tromba* (jak trąbka). Natomiast trzecia część jest elegią poświęconą pamięci nieżyjącej już wtedy pierwszej żony artysty. Finał rozpoczyna się radośnie, co symbolizuje kompozytorski triumf autora. Jednak narracja załamuje się. Słyszymy tremolo drugich skrzypiec, altówki i wiolonczeli, a ponad nimi długo trzymany bardzo wysoki dźwięk e trzykreślne symbolizujący pisk, który Smetana zaczął słyszeć kilka lat przed napisaniem kwartetu. Niestety, był to zwiastun całkowitej głuchoty. W zakończeniu kwartetu kompozytor przypomina najważniejsze wątki z poprzednich części, po czym ogniu kończy się tajemniczo cichym dźwiękiem granym *pizzicato* (czyli poprzez szarpanie za struny) przez wszystkie instrumenty. Pierwsze wykonanie dzieła miało miejsce w 1878 roku w Pradze podczas prywatnego koncertu. Partię altówki wykonał inny świetny czeski kompozytor – Antonín Dvořák. Po raz pierwszy podczas publicznego koncertu dzieło to zabrzmiało w 1879 roku. Oba kwartety Bedřicha Smetany to kompozycje niezwykle barwne. Cechy te odnajdziemy także w innych dziełach tego gatunku pisanych przez innych kompozytorów pochodzących z Czech. Wyróżnia się pod tym względem zarówno czternaście kwartetów Antonína Dvořáka, jak i oba kwartety Leoša Janáčka.

Johannesa Brahmsa programowość kompletnie nie zajmowała. Nie był zainteresowany przedstawianiem wydarzeń i zawieraniem wątków autobiograficznych w swoich utworach. Nie interesowało go tworzenie oper ani poematów symfonicznych, przy pisaniu dzieł symfonicznych nie inspirowała go poezja ani malarstwo. Pisał przede wszystkim muzykę absolutną, czyli taką, w której najważniejsze było zagadnienie klarowności formy. Nie znaczy to oczywiście, że były to kompozycje akademickie czy pozbawione emocji! Muzyka Brahmsa zawiera wielki ładunek ekspresji, a świetnym przykładem jest pogodny *III Kwartet smyczkowy B-dur* op. 67, ostatnie dzieło tego gatunku napisane przez Brahmsa. Dzieło powstało latem 1875 roku, więc tylko rok przed prezentowanym w pierwszej części koncertu kwartetem Smetany. Utwór zabrzmiał po raz pierwszy w Berlinie w październiku 1876 roku. Niemiecki kompozytor zadedykował swoją pracę wiolonczeliście amatorowi, z zawodu mikrobiologowi i botanikowi – Theodorowi Wilhelmowi Engelmannowi, u którego gościł podczas pobytu w Utrechcie. Dedykacja ta była zresztą dość przewrotna, jako że w całym kwartecie nie ma ani jednego odcinka solowego przeznaczonego na wiolonczelę! Brahms pisał o tym zresztą w liście do kolegi, sugerował mu też, że solo altówki w trzeciej części jest tak urocze, że być może zainspiruje go do zmiany instrumentu. Kwartet jest radosny i beztroski, a sam kompozytor komentował, że dzieło to jest „bezużytecznym drobiazgiem”, który pomógł mu oddalić myśli od przygotowywanego w tym czasie prawykonania pisanej od dwudziestu lat monumentalnej *I Symfonii*.

Jeśli twórczość Smetany i Brahmsa łączy jakiś wspólny mianownik, to jest nim predylekcja do pisania lekkiej muzyki tanecznej. Pierwszy z tych twórców napisał zbiór czternastu *Tańców czeskich* (a w jego dorobku odnaleźć można także wiele pojedynczych polek, walców i innych tańców), podczas gdy Brahms znany jest także osobom nie interesującym się muzyką jako autor barwnych i żywych *Tańców węgierskich*.

Oskar Łapeta

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

